

2020-04-15: Politieke Dialoog – Positioneringsdocument Omgevingsvisie

Algemene toelichting college	Wij verheugen ons over de grote belangstelling vanuit de fracties voor de vaststelling van deze positionpaper. Daarbij is het wel van belang om te beseffen dat deze positionpaper de aftrap is voor de Omgevingsvisie. Veel belangrijke onderwerpen zijn in de positionpaper wel opgenomen maar de uitwerking en inhoudelijke discussie zal op een later moment plaatsvinden. Een uitwerking in dialoog met de inwoners, bedrijven en andere betrokkenen uit onze gemeente. Daarmee hebben we al de nodige ervaring opgedaan bij verschillende stedenbouwkundige plannen voor bijvoorbeeld de Zuidlanden en het huidige Cambuurstadion. Ook de raads werkgroep Omgevingswet wordt bij deze aanpak betrokken. De gemeenteraad is verantwoordelijk voor de vaststelling van de Omgevingsvisie maar ook bij de opstelling willen wij de gemeenteraad graag betrekken. Deze Omgevingsvisie geeft een beeld hoe wij de toekomst van onze gemeente zien en wij zijn benieuwd naar de mening van iedereen die woont en werkt in onze gemeente.
-------------------------------------	---

1. VVD – dhr. Luik	
Voorlopige standpunt	We wachten voor ons standpunt de beantwoording van de vragen af;
Dit standpunt wordt bepaald door:	Wat onze fractie allereerst opvalt is dat de verschillende dialoogsessies en de digitale raadpleging geen enkel effect heeft gesorteerd op het position paper. Dat is bijzonder. We hebben enkele dialoogsessies bijgewoond, en hierbij waren ook afwijkende standpunten te horen. Is de input uit de dialoogsessies en de digitale raadpleging niet serieus genomen? Daarnaast vinden we het uiterst jammer dat het position paper niet concreet en meetbaar is. Nu mag je van een (omgevings)visie verwachten dat er enerzijds wordt gesproken in enkele algemeenheden, maar anderzijds dat er wel een concreet strategisch plan onderligt hoe die visie bereikt kan worden (in een termijn van 5-10 jaar). Nu is het position paper niks anders dan een verzameling vergezichten, ambities en gemeentelijke opgaven, zonder daarbij concreet een schot voor de boeg te nemen. Dit maakt het document niet alleen vaag en vrijblijvend, maar bemoeilijkt het ook de controlerende taak van de gemeenteraad.
Vragen aan de portefeuillehouder	
<i>Vragen</i>	<i>Reactie van de portefeuillehouder</i>
1. Hoe gaat u het position paper	<i>1. Deze positionpaper geeft richting aan de uitwerking waarmee we willen komen tot de Omgevingsvisie. Ook de</i>

concreet en meetbaar maken? Op welke termijn kunnen we dit verwachten? 2. Waarom is de input van de digitale raadpleging en dialoogsessies niet meegenomen? 3. Hoe kijkt u terug op het proces van dialoogsessies en digitale raadpleging? 4. Het begrip van brede welvaart komt veelvuldig voor in het position paper. Er zijn verschillende definities van dit begrip. Welke definitie hanteert het college? En hoe wordt het begrip brede welvaart gemeten? 5. Het kopje bevolkingsontwikkeling (blz 17) gaat in op hoe de bevolking van Leeuwarden in de komende jaren ontwikkelt voor wat betreft inwoneraantal, gezinssamenstelling en inkomen. Hier staat: "En Leeuwarden heeft nog steeds een bevolking met een relatief laag inkomensniveau, een hoog percentage werklozen en relatief veel mensen die zorg en hulp nodig hebben." De vraag: Dit citaat gaat over de toekomst, maar verschilt weinig met de actualiteit in Leeuwarden. Dan is dit toch verre van ambitieus. Hoe strookt	<i>Omgevingsvisie is gericht op hoofdlijnen voor de lange(re) termijn en is kaderstellend voor meer concretere uitwerkingen, sectoraal of gebiedsgericht. De Omgevingsvisie wordt naar verwachting voor de zomervakantie 2021 aan de raad ter vaststelling voorgelegd. Ruim daarvoor is een participatietraject beoogd met allerlei belanghebbenden. Met de raadswerkgroep Omgevingswet, samengesteld met raadsleden, vindt ook afstemming plaats over de wijze waarop dit overleg plaatsvindt. In het bijgevoegde ‘spoorboekje Omgevingswet’ (dat nog wel moet worden aangepast vanwege de nog niet bekende nieuwe invoeringsdatum van de Omgevingswet) wordt inzicht gegeven van het tijdspad.</i> <i>2. In de raadsbrief zijn verschillende opmerkingen opgenomen die betrokken zullen worden bij de uitwerking van de positionpaper tot de Omgevingsvisie. Voorbeelden zijn de aandacht voor stad maar ook dorpen en buitengebied en aandacht voor onderwerpen als de digitalisering van de samenleving en gezondheidsbevordering en ruimtelijke ordening. Dit is ook in een van de besluitteksten tot uitdrukking gebracht. De positionpaper, de dialoogsessies en de digitale raadpleging samen vormen het vertrekpunt voor het verdere proces.</i> <i>3. De positionpaper en de drie dialoogsessies waren een uitnodiging om mee te denken over drie hoofdonderwerpen van de toekomstige Omgevingsvisie. Op die drie dialoogsessies werden de ambities uit de positionpaper op hoofdlijnen onderschreven. Het waren ook goede gesprekken waarin verschillende belangengroepen met elkaar het gesprek aangingen. Bij de digitale raadpleging was er sprake van een goede respons. Vanuit het Burgerpanel (dat is benaderd door de afdeling Statistiek en Onderzoek van de gemeente) is er door ruim 700 leden een volledige reactie gegeven. Dat is ca 35 % van het aantal leden. Het gebruik daarvan zal meer invulling krijgen als de Omgevingsvisie inhoudelijk verder is ingevuld.</i> <i>4. Het klopt dat er meerdere definities van het begrip Brede Welvaart te vinden zijn. Brede Welvaart is enerzijds een meetinstrument, maar anderzijds ook een ambitie. Met name het ambitiebegrip is niet uitgekristalliseerd. Het college hanteert een ruim begrip waarbij naast de welvaart in enge zin (monetaire welvaart/Bruto Binnenlands Product etc.) ook het welbevinden wordt gemeten. Dit sluit aan bij de landelijke ontwikkeling dat welvaart meer is dan een goed inkomen, maar vooral iets mag zeggen over iemands welbevinden en welzijn (afwezigheid van ziektes en beperkingen, positieve gezondheid etc.). Ook in het Friese provinciale bestuursakkoord “Geluk op 1” is het begrip Brede Welvaart opgenomen. Het CBS heeft een Monitor Brede Welvaart ontwikkeld. Er zijn nu landelijke ontwikkelingen gaande om deze landelijke monitor dusdanig in te richten dat ook lokaal gemeten kan worden hoe de brede welvaart er per gemeente voor staat. Daar willen we vooral bij aansluiten. Meer informatie kan worden gevonden op: https://www.cbs.nl/nl-nl-publicatie/2019/20/monitor-brede-welvaart-sdg-s-2019</i>
---	---

dit met de ambities uit het collegeprogramma? 6. Op bladzijde 3 kunnen we lezen dat er een besluit is geweest over de visie op evenementen Kan de wethouder mij vertellen wanneer dit is gebeurd? Volgens mij moet dit besluit namelijk nog komen.	<i>5. Uiteraard is het onze bedoeling als college om de armoede in de gemeente te bestrijden. Het ombuigen van ongewenste situaties en deze blijven corrigeren, blijft onze ambitie. We kunnen mensen in armoede niet aan hun lot overlaten en hebben een verantwoordelijkheid om hun situatie te verbeteren. Maar we moeten wel realistisch blijven Het lukt ons realistisch beschouwd niet om in de tijdspanne van 8 jaar (naar 2028) de armoede uit te bannen in onze gemeente. De huidige ontwikkelingen met de coronacrisis zetten onze ambities wellicht extra onder druk. De ambitie van ons college is dan ook om meer en meer in te zetten op het welbevinden van mensen. Dat mensen dan een relatief laag inkomen hebben, kan zeker goed samenvallen met een goed welbevinden. Het moet goed leven in Leeuwarden zijn, ook met een beperkte beurs. We willen bereiken dat mensen door een krappe beurs niet in (te grote) problemen komen, waardoor er zeer nadelige lange termijn effecten ontstaan. Desalniettemin zullen we er sterk rekening mee moeten houden dat er veel mensen met een relatief laag inkomen in de gemeente woonachtig blijven.</i> <i>6. Op 9 juli 2019 is de visienota evenementen vastgesteld door het college en doorgeleid voor besluitvorming naar de raad. Besluitvorming door de raad vindt plaats in aanloop naar/tijdens de MTR.</i>
Wordt een motie of amendement overwogen?	Nee
Argumentatie om een motie of amendement in te dienen:	n.v.t.

2. ChristenUnie – dhr. Van Reenen	
Voorlopige standpunt	Positief
Dit standpunt wordt bepaald door:	Het positioneringsdocument voor de gemeentelijke omgevingsvisie Een vooral mooi verhaal met prachtige foto's waarin over alles waar je maar wat over wilt lezen wel wat te vinden is, maar nergens concreet. Past ook als je je realiseert dat het een startdocument is waar we nog jaren aan kunnen sleutelen. Toch zijn er een paar elementaire punten waarmee we m.i. nu al rekening zouden moeten houden. Punten die te maken hebben met de structuur van de verdere uitwerking.
Vragen aan de portefeuillehouder	
Vragen	Reactie van de portefeuillehouder
Het positioneringsdocument voor	<i>1. Een goede participatie is een belangrijke bouwsteen voor de op te stellen Omgevingsvisie. Bij nu al lopende</i>

de gemeentelijke omgevingsvisie Een vooral mooi verhaal met prachtige foto's waarin over alles waar je maar wat over wilt lezen wel wat te vinden is, maar nergens concreet. Past ook als je je realiseert dat het een startdocument is waar we nog jaren aan kunnen sleutelen. Toch zijn er een paar elementaire punten waarmee we m.i. nu al rekening zouden moeten houden. Punten die te maken hebben met de structuur van de verdere uitwerking. 1. Participatie, het betrekken van de burgers, zo wordt aangegeven, kan niet vroeg genoeg gestart worden. De gemeente Leeuwarden heeft de afgelopen jaren gewerkt met dorps en wijkvisies die in de dorpen en wijken door burgers geproduceerd werden. Burgers werden op die manier uitgedaagd de visie op hun leefsituatie vast te leggen. Er zijn in 2017 met het oog op de nieuwe omgevingswet, ook pilots georganiseerd, proefbalonnetjes, in de wijk Aldlane en het dorp Jirnsom. De ChristenUnie wil graag	<i>planontwikkelingen als herontwikkeling Cambuurstadion en de ontwikkeling De Hem / Zuidlanden doen wij werkende weg ervaring op met gebiedsontwikkelingen in de geest van de Omgevingswet. Van inspraak naar voorspraak, van sectoraal naar integraal, van nee tenzij naar ja mits.</i> <i>De Omgevingsvisie is een verhaal op hoofdlijnen voor de gehele gemeente die op termijn verder zal worden uitgewerkt in gebiedsgerichte Omgevingsplannen (het huidige bestemmingsplan) en sectorale plannen. Wij gaan graag in overleg met de dorps- en wijkbelangen om te verkennen welke onderdelen goed passen in deze Omgevingsvisie en welke onderdelen in een andere uitwerking beter tot hun recht komen.</i> <i>2. Naar verwachting worden de Nationale en Provinciale Omgevingsvisie dit jaar door Rijk en Provincie vastgesteld. Relevante bouwstenen uit deze visies zullen worden opgenomen in onze Omgevingsvisie. Daarnaast lopen er gelijktijdig met de opstelling van onze Omgevingsvisie inderdaad concrete projecten als de Regionale Energie Strategie (RES) . Deze kennen een eigen vaststellingsproces maar de belangen die in de Omgevingsvisie genoemd zijn, zullen wel bij de afweging worden betrokken.</i> <i>3. Naar verwachting is er in mei een overleg met de raadswerkgroep Omgevingswet en dan zullen wij ook het plan van aanpak van de Omgevingsvisie bespreken, mede bepaald door de uitkomsten van de bespreking over de positionpaper door de gemeenteraad.</i> <i>Met de raadswerkgroep uit de raad is een spoorboekje Omgevingswet besproken. Een van de drie sporen die in het spoorboekje is opgenomen, is die van de Omgevingsvisie. Reeds bekende processtappen zijn al opgenomen. Het nog te bespreken plan van aanpak omgevingsvisie zal daarna worden verwerkt in dit spoorboekje. Het spoorboekje is als bijlage bijgevoegd met als kanttekening dat deze versie (maart 2020) gedateerd is nadat begin april de inwerkingtreding van de Omgevingswet is uitgesteld.</i>
--	---

van het college weten in hoeverre deze wijk en dorpsvisies gaan bijdragen aan de te vormen gemeentelijke omgevingsvisie 2. Sommige onderwerpen kunnen o.i. niet wachten. Bijvoorbeeld de afstemming op de omgevingsvisies van Rijk en Provincie, plannen van het Wetterskip etc. met het oog op de gevolgen van de verwachte klimaatverandering, warmteplannen en ontkoppelen van het gas. Deelt het college het standpunt dat daar op korte termijn concrete plannen voor moeten worden gecreëerd? 3. Wanneer kan er een voorlopig plan van aanpak geleverd worden met een route naar verdere ontwikkeling van de omgevingsvisie opdat dat ook gevolgd kan worden door de raad?	
Wordt een motie of amendement overwogen?	Nee
Argumentatie om een motie of amendement in te dienen:	n.v.t.
Heeft u nog vragen naar aanleiding van de inspraakreactie(s) die binnengekomen zijn? Aan wie wilt u de vraag stellen?	Nee

3. CDA – mw. Meinderts	
Voorlopige standpunt	Positief
Dit standpunt wordt bepaald door:	Als uitgangspunt vinden wij dit Positioneringsdocument Omgevingsvisie een werkbaar document. De vervolgstappen kunnen hier vanuit plaats vinden.
Vragen aan de portefeuillehouder	
Vragen	Reactie van de portefeuillehouder
Wat we zorgelijk vinden, is dat er weliswaar genoeg mensen op de specifieke avonden aanwezig waren, maar toch een heel groot percentage nog nooit van de omgevingswet/visie heeft gehoord. Ik kan daar bepaalde verklaringen voor bedenken, maar heeft de portefeuillehouder daar ook een idee over? Hoe zouden we dit onderwerp beter onder de aandacht kunnen brengen van de inwoners? Wat betreft de digitalisering: Niet alleen burgers zullen moeten schakelen bij plannen die ze willen uitvoeren onder de nieuwe omgevingswet, ook de ambtenaren zullen hun aanpak en behandeling moeten aanpassen. Om dit allemaal digitaal in orde te krijgen is nog een grote opgave.	<i>1. Wij zetten ons in op een goed leesbare en begrijpelijke uitleg van de Omgevingswet op de website van de gemeente. Daarbij is het nog niet duidelijk wanneer de Omgevingswet in werking zal treden. Wel duidelijk is dat de Omgevingswet veelomvattend is, met procedurele, inhoudelijke, juridische en digitale aanpassingen en opgaven. De aandacht voor de Omgevingsvisie kan worden vergroot om ook participatie in een aantal dorpen te faciliteren.</i> <i>2. In het bestuurlijk overleg tussen Rijk, Provincies, Gemeenten en Waterstaten wordt vanuit de VNG veel gevraagd voor een goede voorbereiding van het digitaliseringstraject. Dat is één van de oorzaken van de latere inwerkingtreding.</i> <i>3. Op enkele onderwerpen wordt nu ervaring opgedaan met een vroegtijdige betrokkenheid van raadsleden. De planontwikkeling voor de huidige Cambuur-locatie Oud-Oost is een voorbeeld, de Klankbordgroep Energie een andere. Op basis van de ervaringen hiermee zullen wij in gezamenlijkheid (raad-griffie-college-diensten) moeten bekijken of op termijn een ruimere toepassing wenselijk is.</i> <i>4. De informatievoorziening richting burgers vindt nu voornamelijk plaats vanuit het rijk. Er wordt geen Postbus51 campagne of iets dergelijks opgezet, wel krijgen gemeenten te zijner tijd een informatiepakket dat naar eigen inzicht ingezet kan worden. Vanuit onze organisatie zijn we momenteel bezig met het inrichten van onze website. Hier zullen we in de aanloop naar de inwerkingtreding van de Omgevingswet steeds meer informatie beschikbaar stellen. Onze eigen organisatie bereidt zich al enige tijd voor op de Omgevingswet. Met het digitaliseringsvraagstuk zijn wij landelijk (VNG/G40) betrokken bij een goede voorbereiding en op gemeenteniveau met de eigen invulling. De noodzakelijke tijd die nodig is, is één van de redenen waarom de inwerkingtreding van de Omgevingswet is uitgesteld. Sinds eind 2019 werken we met een Initiatieventafel waar initiatieven integraal, efficiënt en snel na binnenkomst beoordeeld worden. Ook hebben we teams samengevoegd om zo het integraal werken te bevorderen. Daarnaast gaan we een ontwikkelmanager aanstellen die als spin in het web vragen van buiten en binnen kan samenbrengen.</i>

Kan dit allemaal binnen de gestelde termijnen gerealiseerd worden? Kunnen we in de toekomst meer voorstellen op de “omgevingsvisie/plan” manier behandelen? (Zoals we dat nu al doen bij de inrichting van het gebied Nieuw Oud Oost) Het CDA heeft naast de reeds ingediende vragen nog een vraag die los staat van de inhoud van de Omgevingswet. Allereerst vragen wij ons af of de burger weet hoe het gaat werken. En als tweede is de organisatie er klaar voor. Het gaat dan om de uitvoering binnen de organisatie. Zijn er b.v. grote investeringen op IT gebied nodig? Wat is er in dit proces nodig om de organisatie op de nieuwe situatie in te regelen. College kunt u ons daar iets van laten zien/vertellen?	<i>Uiteindelijk leiden deze stappen tot een meer integrale afweging en betere dienstverlening richting burgers.</i>
Wordt een motie of amendement overwogen?	Nee
Argumentatie om een motie of amendement in te dienen:	n.v.t.

4. 50PLUS – dhr. Van Leeuwen	
Voorlopige standpunt	Positief
Dit standpunt wordt bepaald door:	Het beeld dat in het Positioneringsdocument geschetst wordt van de gemeente Leeuwarden in 2028 is aantrekkelijk en stimulerend. Het is een richtinggevende visie, die het de moeite waard maakt om je voor in te zetten. De Fractie van 50PLUS is met name positief over de aandacht die uitgaat naar demografische ontwikkelingen, en hoe die vertaald worden naar beleidsvoornemens op de verschillende terreinen. De dubbele vergrijzing biedt de nodige uitdagingen op het gebied van inrichting van de openbare ruimte, het woningaanbod, wonen met zorg, en de bereikbaarheid van de stad vanuit de omliggende dorpen, waar men te maken krijgt met teruglopende voorzieningen en mogelijk openbaar vervoer. Onderzoek ook hoe de vergrijzende populatie actief kan blijven deelnemen aan inrichting en onderhoud van de publieke ruimte, met name op het gebied van dienstverlening. Een van de belangrijkste onderliggende doelstellingen is het ruimte bieden aan de participerende burger. Dit is geen eenvoudige opgave, maar wel een van de belangrijkste, en een die raakt aan het vertrouwen dat het gemeentebestuur geniet bij de burgers. Naast de doelstellingen op het gebied van economie en werkgelegenheid, inrichting van de openbare ruimte, en Leeuwarden als groen-blauwe stad, leent participatie zich wellicht het meest voor onderschatting van de opdracht. De Fractie van 50PLUS wil er bij het College dan ook op aandringen om deze opdracht van meet af aan heel serieus te nemen, en er niet bij voorbaat vanuit te gaan, dat de goede bedoelingen wel begrepen worden. Maak serieus werk van het toetsen bij burgerij en andere belanghebbenden. In hoeverre zij zich werkelijk betrokken en gehoord voelen, en wees niet bang om het roer om te gooien. Het is voor alle partijen een leerproces tenslotte. Tenslotte nog een woord van waardering voor de manier waarop het College in nauwe samenwerking met de Griffie het traject richting invoering Omgevingswet Voor de Raad heeft vormgegeven. Voor onszelf sprekend: we voelen ons serieus genomen en gehoord!
Vragen aan de portefeuillehouder	
Vragen	Reactie van de portefeuillehouder
Graag zouden wij van u horen of er in de plannen zoals neergelegd in het positioneringsdocument al een prioritering is gemaakt, of in wording, en dan met name met betrekking tot de geschetste demografische ontwikkelingen. War gaan uw gedachten als eerste	1. De inzet van de gemeente is om het woningaanbod zo goed mogelijk af te stemmen op het bevolkingsaanbod. In 2020 wordt ook de Volkshuisvestingsvisie opgesteld waarin dit vraagstuk aan bod komt. Wij zien het aanbod van geschikte woningen voor ouderen als een kans om het woonklimaat voor ouderen te versterken en daardoor ook geschikte woningen beschikbaar te krijgen voor gezinnen. Een ander aandachtspunt is dat het aanbod aan (zorg)voorzieningen goed wordt afgestemd op de toekomstige vraag daarnaar. 2. Het betreft een uitgebreide enquête. De vragen zijn als bijlage bijgevoegd.

naar uit als u denkt aan en vergrijzende bevolking, wat baart u de meeste zorg. Daarnaast zouden we graag de vragen van de enquête willen ontvangen. Met alleen de antwoorden is het wat lastiger te duiden.	
Wordt een motie of amendement overwogen?	Nee
Argumentatie om een motie of amendement in te dienen:	n.v.t.

5. Gemeentebelangen – mw. Spithof	
Voorlopige standpunt	Nog niet bepaald.
Dit standpunt wordt bepaald door:	
Vragen aan de portefeuillehouder	
Vragen	Reactie van de portefeuillehouder
De fractie van Gemeentebelangen heeft met belangstelling kennis genomen van de visie. De visie is globaal en dat heeft zijn voor- en tegens. Vrijwel niemand zal hier tegen zijn. Dat zal bij de concretisering anders (kunnen) zijn. In deze reactie geven we als Gemeentebelangen een aantal nadere accenten aan. • We willen de groei (woningen en	<i>Graag merken wij op dat de daadwerkelijke visie nog opgesteld moet worden. De positionpaper is een eerste aanzet daartoe. Juist de integrale afstemming die een goede inbreng van alle belangen mogelijk maakt, is noodzakelijk. Wij herkennen de aandachtspunten van de fractie van Gemeentebelangen en zullen die bruikbare accenten ook graag met u meenemen bij de uitwerking van de Omgevingsvisie.</i>

bedrijven) realiseren in bestaand bebouwd gebied. De transitie van de oude woningvoorraad naar woningen van deze tijd vraagt bijzondere aandacht. • We willen de hoeveelheid groen (bomen) in de openbare ruimte vergroten. • Bij de inrichting van de openbare ruimte willen we de ontmoeting faciliteren. • Elementaire detailhandel in de wijken willen we behouden. • We zien welvaart ondersteunend aan welzijn. Zoals bekend is Gemeentebelangen geen voorstander van windmolens en hebben we een stevige aarzeling als het gaat om de inzet van geothermie. Wat dat laatste betreft hoeft Leeuwarden wat ons betreft geen proefgemeente te zijn. Als het elders bewezen economisch verantwoord, veilig en door de consument gewenst wordt, kan dat anders liggen. Bij de verdere uitwerking(en) moeten burgers goed betrokken worden. Bij ontwikkelingen in de stad moeten ook de inwoners van het buitengebied actief betrokken worden en andersom. Beiden	
--	--

hebben een aanmerkelijk belang bij beiden. We nodigen het college uit op onze nadere accenten te reageren.	
Wordt een motie of amendement overwogen?	Afhankelijk van beantwoording vragen.
Argumentatie om een motie of amendement in te dienen:	n.v.t.

6. Partij voor de Dieren – mw. De Groot	
Voorlopige standpunt	Gematigd positief
Dit standpunt wordt bepaald door:	Het paper pretendeert te streven naar een evenwicht tussen economie, leefomgeving en samenleving (p.5). Naar onze smaak slaat de balans nog steeds door naar economie, en zijn leefomgeving en samenleving de hekkensluiters. Terecht stelt het document (p.6) dat welvaart meer moet zijn dan geld en moet gaan om kwaliteit van leven voor alle inwoners. Tot die inwoners rekent de PvdD ook de dieren, niet alleen de huisdieren, maar ook de in het wild levende dieren, en vooral de landbouwdieren. Daarover wordt in het paper niets gezegd (merk op dat Leeuwarden als een van de weinige grotere steden in het land geen Nota Dierenwelzijn heeft). Wél stelt het document dat Leeuwarden nauwelijks intensieve veeteelt kent. De definitie die het stuk geeft voor intensieve veeteelt lijkt ons ad hoc: “grote stallen en weinig of geen grond”. Voor de PvdD is iedere vorm van landbouw en veeteelt die niet grondgebonden, circulair en biologisch is, intensief (want er wordt mest afgevoerd, verwerkt in vergisters (grijs, niet groen) of in de grond geïnjecteerd waar het bodemleven allengs vernietigd wordt. Koeien in de veehouderij krijgen drie maal een kalf, en worden op 7-jarige leeftijd afgevoerd naar de slacht (terwijl een koe 20 jaar oud kan worden). Over (o.a.) de Grote Wielen wordt (p.14) opgemerkt dat we hier extra zuinig op zijn vanwege de natuurlijke of cultuurhistorische waarde. De ingezette tendens om op een steenworp afstand van de Grote Wielen het bestemmingsplan zodanig aan te passen dat er ‘zinnenprikkende festivals’ gehouden kunnen worden, vinden wij strijdig met de gestelde ‘extra bescherming’ van de Grote Wielen. Het paper stelt dat de komende tien jaar vooral moet worden gewerkt aan meer zonne-energie, en wil daarvoor tot 250 ha aan zonnepanelen neerzetten. Wat ontbreekt in de visie is waar die panelen geplaatst moeten worden. De PvdD is voor zonne-energie (en andere niet-fossiele energievormen; maar zijn tegen biomassacentrales en fracking) maar ziet met lede ogen aan hoe de groene gebieden rond de stad nu volgeplempt worden met zonnepanelen. Liever zien wij een visie waarin de panelen worden geplaatst op de industrieterreinen, en dan met name op de (platte)

	daken van de talloze bedrijfshallen en veestallen.
Vragen aan de portefeuillehouder	
Vragen	Reactie van de portefeuillehouder
Vragen aan de portefeuillehouder: 1. Zijn de opstellers van het positioneringspaper het (bij nader inzien) eens met de visie van de PvdD dat niet alleen de mensen behoren tot de inwoners van de gemeente maar ook de (andere) dieren? 2. Zijn de opstellers het met de PvdD eens dat de gegeven omschrijving van intensieve veeteelt “grote stallen en weinig of geen grond” in zijn eenvoud te simpel is, en geen recht doet aan meer gesofisticeerdere definities zoals gemakkelijk te vinden zijn op internet. [Adstructie: als kenmerken van intensieve landbouw dienen in ieder geval genoemd te worden: het gebruik van kunstmest en chemische bestrijdingsmiddelen: herbiciden, fungiciden en insecticiden; intensieve veeteelt is iedere vorm van veeteelt die niet grondgebonden is] 3. Zijn de opstellers het eens met de PvdD dat grote festivals moeten	<i>1. Wij onderschrijven de inzet op de Sustainable Development Goals en de inzet op een duurzame leefomgeving voor mens en dier is daar onderdeel van. Wij hebben binnen de SDG's hiërarchie aangebracht door te werken met de weddingpie. Een gezonde leefomgeving met aandacht voor biodiversiteit vormt de basis voor de ontwikkeling van de samenleving en economie. Deze geldt als basis voor onze ambities.</i> <i>2. Op het niveau van een Omgevingsvisie is een “eenvoudige” omschrijving van intensieve veeteelt naar onze mening afdoende. Bij de nadere uitwerking daarvan in gebiedsplannen zullen we wel keuzes in moeten maken als gemeente. Daar waar het gaat om regelgeving en juridisch bindende uitspraken, is een meer uitgebreide en dekkende definitie belangrijker.</i> <i>3. evenementenbeleid!</i> <i>Er is binnen de gemeente geen voorkeur voor evenementen/festivals op bedrijventerreinen of in overdekte locaties. Aanvragen voor grotere evenementen/festivals richten zich echter veelal op de pleinen in de binnenstad en in de Groene Ster (3 meerdaagse festivals per jaar). Hieraan is een behoefte vanuit zowel de organisatoren als wel vanuit de festivalgangers.</i> <i>De evenementen/festival locaties in de binnenstad zijn al jaren in gebruik en mogen daar ook gewoon plaatsvinden op basis van het bestemmingsplan. Het is de bedoeling om de Groene Ster ook te bestemmen als locatie waar evenementen/festivals kunnen plaatsvinden binnen het eerder vastgestelde kader en locatieprofiel. Door deze locatie als zodanig te bestemmen schept de gemeente duidelijkheid over de mogelijkheden van de Groene Ster. De gemeenteraad heeft daarnaast in het politiek podium van 12 maart 2018 ingestemd met een plan van aanpak voor de Groene Ster dat zal leiden tot een partiële herziening van het bestemmingsplan Groene Ster. Zoals bij u bekend heeft onlangs de Notitie Reikwijdte en Detailniveau ten behoeve van de Milieu Effect Rapportage ter visie gelegen. Hierin is ook zeer uitgebreid aandacht voor natuureffecten, bijvoorbeeld op Natura 2000 gebieden (gebiedsbescherming) en op soortenbescherming. Daarnaast neemt ook het onderdeel geluid een prominente plek in in het geheel. Al deze rapportages worden hierbij beoordeeld door de Commissie voor de MER. Alle hieraan ten grondslag liggende onderzoeken (en mogelijke aanscherpingen op grond van opmerkingen van de Commissie voor de MER zullen uiteindelijk worden opgenomen in het ontwerpbestemmingplan wat ter visie zal worden gelegd voor zienswijzen.</i>

worden geweerd uit de directe omgeving van natuurgebieden binnen de gemeente, en bij voorkeur moeten worden georganiseerd op de bedrijventerreinen (Zwette, Hemrik), en liefst in overdekte accommodaties (ten einde geluidsoverlast voor de niet-festivalgangers – inclusief de dieren – te beperken).	
Wordt een motie of amendement overwogen?	Nee
Argumentatie om een motie of amendement in te dienen:	n.v.t.

7. PAL/GroenLinks – dhr. Stellingwerf	
Voorlopige standpunt	Positief
Dit standpunt wordt bepaald door:	Samenvatting standpunt Wij zijn positief over de Position Paper, maar zien dit echt als een aftrapdocument. Nadere concretisering en prioritering in de Omgevingsvisie is noodzakelijk. Belangrijkste thema's voor de toekomst worden in de Position Paper benoemd. Wel missen we voldoende aandacht voor de groeiende ongelijkheid op de woningmarkt, het vergroenen van de openbare ruimte en het gezonder en duurzamer maken van onze mobiliteit. Onderliggend verhaal PAL GroenLinks irt Omgevingsvisie Voor PAL GroenLinks zijn drie kernwaarden leidend bij het opstellen van de Omgevingsvisie: 1. Volhoudbaar en duurzaam Wij willen een omgevingsbeleid dat volhoudbaar is op de lange termijn. We willen geen ruimte, energie en grondstoffen verspillen, maar zoveel mogelijk hergebruiken. Dat betekent dat we vaker moeten investeren in dat wat we al hebben en dit kwalitatief beter en duurzamer moeten maken; i.e. wijken en dorpen leefbaar houden en

leegstaande panden opnieuw invullen. Daarnaast willen we werken aan een economisch model voor de landbouw dat volhoudbaar is; gericht op zo weinig mogelijk verliezen en herstel van de natuur (regeneratieve landbouw). Een gemeente waar we het groen zodanig beschermen en beheren dat de soortenrijkdom toeneemt.

2. Gezond, sociaal en inclusief

Wij willen een sociale gemeente met wijken en dorpen waar iedereen zich thuis voelt. Waar aandacht is voor kwetsbaarheid. Waar woningen betaalbaar zijn. Een ongedeelde stad, waar je afkomst of je inkomen niet bepaald in welke wijk je woont, maar je woonvoorkeuren. En waar de openbare ruimte niet slechts een verkeersruimte is, maar uitnodigt tot bewegen en ontmoeten.

3. Divers en creatief

Wij willen een gemeente waarin creativiteit volop de ruimte krijgt. Waar cultuur en evenementen de stad aantrekkelijk maken en studenten en bedrijvigheid aantrekken, die vervolgens leiden tot innovatie en werkgelegenheid. Het makersklimaat voor de creatieve sector is cruciaal om Leeuwarden als geheel aantrekkelijk te houden. Met blijvende aandacht wordt Leeuwarden een sterk merk op het gebied van (cultuur)toerisme). Een stad als Maastricht, waar je blindelings een weekendje naartoe boekt zonder je af te vragen wat er te doen is.

Denken op verschillende tijdschalen

De position paper is gericht op 2028. Dat is dichterbij dan we denken. Voor sommige onderwerpen zullen we echt verder in de tijd moeten kijken, om te voorkomen dat we spijt krijgen van onze keuzes. De gebouwen die we nu bouwen en infrastructuur die we aanleggen, moeten ook kunnen voldoen aan de behoeften van 2040 of 2050. Misschien moeten we gaan werken aan flexibele en circulaire bouwconcepten, die we door de tijd heen kunnen aanpassen.

Met concretisering komen we verder

In de raadsbrief schrijft u dat er keuzes gemaakt moeten worden om onze ambities te realiseren. Wij hebben het gevoel dat dit in het voorliggende document nog niet is gebeurd. Kijk bijvoorbeeld eens naar de volgende zin “We zorgen voor een goede omgevingskwaliteit van lucht, water en bodem.” Wat betekent dat? Wij zouden graag concrete doelstellingen willen opnemen voor 2028 en 2040. Waar willen we in 2028 op het gebied van schone lucht? Wat is voldoende biodiversiteit en wanneer is de leefomgeving gezond genoeg?

Gebiedsgerichte uitwerking (vanuit kernkwaliteiten)

En wij denken dat een gebiedsgerichte uitwerking van de visie meer handvaten geeft en willen de kernkwaliteiten van

	het landschap, van de verschillende wijken en dorpen als basis willen gebruiken voor de verdere ontwikkeling van onze gemeente. Die kernkwaliteiten moeten we dus ook helder omschrijven in de visie. Projecten nodig om de gemeente duurzamer, gezonder en leefbaarder te maken De investeringsruimte van onze gemeente is op dit moment beperkt, maar op termijn blijven publieke investeringen nodig om onze gemeente duurzamer, gezonder te maken en leefbaar te houden. Wij zouden graag willen nadenken over een investeringsagenda tot het jaar 2040 (prioriteiten nader te bepalen).
Vragen aan de portefeuillehouder	
Vragen	Reactie van de portefeuillehouder
• Op pagina 7 staat het volgende: “Leeuwarden is in 2028 een groen-blauwe gemeente. Water, natuur en open ruimte worden gekoesterd. Het bebouwd gebied is vrijwel niet toegenomen en in stad, in de dorpen en in het landschap is weinig sprake meer van “verrommeling” met bebouwing.” Op pagina 15 staat vervolgens het volgende: “Om genoeg zonne-energie op te wekken voor Leeuwarden is tot 2030 ongeveer 170-250 ha nodig. [...] In het landschap en in de openbare ruimte zal de energietransitie duidelijk te merken zijn. We zoeken daar naar een goede balans tussen de kwaliteit van groen en water, en de energiemaatregelen.” Op welke wijze wordt geborgd dat (de kwaliteit van) water, natuur en	<i>Deze concrete onderwerpen geven een invulling van de Omgevingsvisie die we graag betrekken bij de uitwerking. Een aantal onderwerpen zijn ook al onderdeel van reeks ingezet beleid.</i> <i>Energietransitie</i> De energietransitie zal inderdaad voor een groot deel ‘landen’ in het stedelijk gebied. Er wordt ingezet op de stimulering van zonnepanelen op daken. Momenteel vindt een groot deel van de opwekking van duurzame stroom binnen het gebouwde gebied plaats. Een belangrijk deel van de opgave zal ook gerealiseerd moeten worden door de renovatie van bestaande gebouwen. Echter is bekend dat een deel van de opwek van duurzame energie ‘in het landschap’ moet plaatsvinden. De benoemde ruimte (170-250 ha) zijn schattingen. De gemeente is zelf aan zet om in 2020/2021 nieuwe beleid te maken over hoe dat het beste ingepast kan worden. Momenteel wordt door toepassing van bestaande beleid (Plan voor de Zon) gewaarborgd dat de opwek van energie op de juiste manier in het landschap past, met participatie en draagvlak. Ook wordt, vanuit de Regionale Energiestrategie, gewerkt aan bouwstenen voor de landschappelijk inpassing van duurzame energie. De gemeente zal deze de komende periode met de raad bespreken en meenemen om zorgvuldig eigen beleid te maken en te gebruiken binnen integrale afwegingen in omgevingsplannen. <i>Inzet agrarische sector t.a.v. -biodiversiteit</i> De kennisontwikkeling van de agrarische sector zoals die bijvoorbeeld plaatsvindt bij de Dairy Campus zoekt naar nieuwe ontwikkelingsmogelijkheden waarbij ook het belang van biodiversiteit van betekenis is. We kijken daarbij nadrukkelijk ook naar het gebruik van de bodem en hoe we gifgebruik kunnen verminderen. Hier wordt ook op ingezet in een samenwerkingsproces tussen de Provincie Fryslân, Wageningen Universiteit en Gemeente Leeuwarden. In deze samenwerking willen we via zogenaamde Living Labs (waarin Onderwijs, Overheid en Ondernemers) instrumentarium ontwikkelen die de agrariërs handvaten geeft om om te gaan met zaken als biodiversiteit, inklinking van de bodem en

open ruimte worden gekoesterd zonder af te doen aan de ambities met betrekking tot de energietransitie? M.a.w: hoe zorgen we er voor dat de energietransitie voor een groot deel “landt” in het stedelijk gebied? • Op pagina 15 staat: “Voortdurende aandacht blijft nodig voor ons water en onze bodem vanwege de gevolgen van bemesting, gifgebruik, verlaging van het grondwaterpeil, oxidatie en inklinking. Dat zorgt voor een sterke achteruitgang in biodiversiteit, vooral in agrarisch gebied. We merken dat door de afname van het aantal weidevogels. Aandacht voor de kwaliteit van ons water en onze bodem vinden we daarom een belangrijke opgave.” Wat wordt er van de agrarische sector verwacht in dezen en hoe wordt de agrarische sector aangespoord om hierin stappen te zetten? • *In de inleiding (blz3) staat: ‘Wij geven als aftrap voor het gesprek HOE WIJ LEEUWARDEN ZIEN IN 2028’. Vervolgens hebben we (blz 15) ‘aandacht voor de kwaliteit van ons water, bodem en hebben we	<i>natuurinclusieve landbouw.</i> <i>Via de eerder genoemde Living Lab systematiek probeert de gemeente Leeuwarden actief in te zetten op samenwerking tussen de 3 O’s op allerlei gebieden. We proberen de kennis van onze campussen uit de stad hierbij in te zetten voor het experimenteren in de regio (de gehele Provincie). De kennis van o.a. de Dairy Campus, Wetsus en grote bedrijven wordt hier ingezet om nieuwe initiatieven aan te kunnen zwengelen.</i> <i>Daarnaast werkt in het project Greidhoeke plus de gemeente samen met provincie, Wetterskip, gemeenten Súdwest Fryslân, Fryske marren en Waadhoeke om via gebiedsprocessen de boeren te ondersteunen bij een overstap naar natuurinclusieve landbouw. Deze gebieden zijn: Skrok en Skrins, Lege Geaen, Reduzum en het Leechlân. In het “kansrijk gebied Leechlân” staat voor dit jaar ook een ecologische studie gepland naar de aanwezige biodiversiteit in het gebied en zal ook worden gekeken naar maatregelen die de boeren kunnen nemen om de biodiversiteit te stimuleren. Daarnaast werkt de gemeente samen met de boeren bij het maken van de bodemverbeteraar bokashi en levert hiervoor grondstoffen aan.</i> <i>In het Veenweide gebied werkt Gemeente Leeuwarden samen met 6 andere gemeenten aan agrarische vraagstukken m.b.t. bodemdaling, watersysteem, klimaateffecten, leefomgeving, economisch rendement en houdbaarheid van het agrarisch systeem op lange termijn.</i> <i>Te hanteren criteria t.a.v. biodiversiteit en een gezonde leefomgeving</i> <i>De criteria die de gemeente hiervoor zal hanteren zijn onderdeel van de nog te voeren discussie rond de invulling van de nieuwe omgevingsvisie. Belangrijk is dat in 2028 de biodiversiteit van onze gemeente toeneemt en niet afneemt. Om dit te borgen zullen we de biodiversiteit de komende jaren in elk geval goed moeten monitoren en zal biodiversiteit een belangrijke randvoorwaarde moeten vormen bij de besluitvorming van de gemeente. Wat betreft de leefomgeving zullen we inzetten op duurzaamheid: een gezonde, vruchtbare bodem en schoon drinkwater moeten ook op de lange termijn in ruime mate beschikbaar zijn voor de inwoners van onze gemeente.</i> <i>Toekomstige werkgelegenheid</i> <i>Ondanks de digitalisering, waardoor banen in de financieel zakelijke dienstverlening verloren gingen, steeg ook in de gemeente Leeuwarden het aantal banen in 2019. Nieuwe werkgelegenheid doet zich voor en zal zich voordoen op het gebied van het toepassen van nieuwe technologische ontwikkelingen in combinatie met duurzaamheid. Te denken valt aan de ontwikkeling van nieuwe recyclebare verpakkingen, waar een nieuwe productielocatie in Leeuwarden voor is opgezet. In de zorg gaat het bijvoorbeeld om de ontwikkeling van apps, die patiënten duidelijk en uniform informatie geeft over bijv. de operatie. En ook een voorbeeld is het preciezer kunnen opereren met de nieuwste technologieën, waardoor genezing voorspoediger gaat. Door het verbinden van onderwijs, onderzoek, ondernemers en innovatoren faciliteren we ook het bestaand bedrijfsleven te ontwikkelen naar de toekomst, waardoor werkgelegenheid ten</i>
---	---

‘oog voor kwaliteit en biodiversiteit”. Hoe ziet u dan Leeuwarden in 2028? Wat vinden we voldoende biodiversiteit en een gezonde leefomgeving? Welke criteria hanteren we daarvoor? • We moeten nadenken over de banen van de toekomst. Welke banen zullen gaan verdwijnen en wat wordt in de toekomst belangrijker? Op welk gebied kan Leeuwarden zich onderscheiden naast de bestaande speerpunten als watertechnologie? Hoe ziet het college de banengroei voor de gemeente voor zich? Wat wil de gemeente Leeuwarden bijvoorbeeld met cybersecurity hiermee? Is er zicht op werkgelegenheidscijfers? En aan Zorginnovatie: waar moeten we dan aan denken? Wat zijn de kansen en hoe benutten we die?	<i>minimale geborgd wordt en bij voorkeur gaat groeien. Het bij elkaar brengen van partijen rondom cyber safety, het faciliteren in de tot-stand_koming van de cyber campus is hier ook een voorbeeld van.</i>
Vragen aan andere fracties	
• Wat zijn voor jullie fractie de belangrijkste drie doelstellingen die jullie met de Omgevingsvisie willen bereiken in 2028? • Wat zijn voor jullie fractie de drie belangrijkste fysieke projecten die jullie willen realiseren voor 2040?	

Wordt een motie of amendement overwogen?	Op dit moment overwegen we dat niet. Wel wachten we de reactie van het college af op de gestelde vragen en de ingebrachte suggesties
Argumentatie om een motie of amendement in te dienen:	n.v.t.

8. D66 – mw. Nugteren	
Voorlopige standpunt	Positief
Dit standpunt wordt bepaald door:	Door de onderwerpen leefomgeving , maatschappij en economie wordt er in onze beleving een goede basis gelegd waarmee de omgevingsvisie opgebouwd kan worden. Met dit positionering document is er input van de bewoners opgehaald waardoor er al enig inzicht is van wat men belangrijk vindt op bovenstaande onderwerpen.
Vragen aan de portefeuillehouder	
Vragen	Reactie van de portefeuillehouder
Er zijn 3 sessies geweest waar inwoners input konden geven. Deze bijeenkomsten werden niet heel druk bezocht. Participatie is een belangrijk nieuw onderdeel van de omgevingswet. Hoe gaat het college bij het ontwikkelen van de omgevingsvisie de inwoners betrekken? Er wordt in dit stuk als het gaat om economie vooral aandacht gevestigd op de stad. De fractie van D66 vindt het ook belangrijk dat er bij de dorpen ruimte moet zijn voor economische ontwikkelingen daar die de leefbaarheid in de dorpen op een	<i>De ervaring is dat bijeenkomsten over visies en plannen met een hoog abstractieniveau in het algemeen matig worden bezocht. Omgekeerd is er vaak een zeer hoge opkomst als het gaat om concrete, gebiedsgerichte plannen of specifieke onderwerpen. Tegen die achtergrond denken wij dat de dialoogsessies goed zijn bezocht.</i> <i>Wij hebben getracht bij de dialoogsessies zowel stad als de dorpen goed onder de aandacht te brengen. Uit uw en andere reacties is naar voren gekomen dat de dorpen meer aandacht verdienen. Bij de uitwerking tot de gemeentelijke Omgevingsvisie zullen wij niet alleen over de dorpen komen te spreken, maar ook in de dorpen!</i>

positieve manier kan beïnvloeden. Deelt het college de mening dat er voor economische ontwikkelingen niet alleen naar de stad maar ook naar de dorpen gekeken moet worden?	
Wordt een motie of amendement overwogen?	Nee
Argumentatie om een motie of amendement in te dienen:	n.v.t.